

Un estudi busca testimonis dels tres mil refugiats que va dur la guerra civil a Manresa

► L'investigador Josep Alert fa una crida a les persones que van arribar a la ciutat i als seus familiars per completar un treball sobre el tema

TONI MATA I RIU | MANRESA

La ciutat de Manresa va acollir uns tres mil refugiats durant els trenta mesos que va durar la guerra civil, un tema fins ara poc explicat i al qual l'investigador Josep Alert està posant fil a l'agulla gràcies a una beca d'estudis de l'Institut Ramon Muntaner, avalat pel Centre d'Estudis del Bages i el Grup d'Estudis per a la Recerca i Difusió de la Memòria Històrica de Manresa. Després d'haver entrat en una base de dades les 2.300 fitxes d'aquests refugiats que es guarden a l'Arxiu Comarcal de Manresa, Alert necessita ara testimonis orals, per aquest motiu fa una crida a totes les persones que vulguin parlar de la seva experiència que se li adrecin. A aquest efecte, ha creat l'adreça de correu electrònic següent: refugiats@gmail.com, on poden escriure per contactar-hi totes aquelles persones que van arribar a Manresa com a refugiats de la guerra o bé familiars d'aquests homes i dones i que en vulguin deixar constància.

«És un àmbit històricament poc tractat», explica Alert, «tot i que cada cop s'hi treballa més gràcies a les investigacions locals». L'avenç de les tropes franquistes per diversos territoris de l'estat va obligar molta gent a anar reculant fins a terres catalanes, que no van caure en mans dels colpistes gairebé fins al final del conflicte bèl·lic. «Catalunya va acollir molta gent i mai no els va faltar assistència», afirma Alert, que trenca el tòpic d'una certa historiografia, tant de la dreta reaccionària com de l'esquerra anticatalana, que acusa

EN XIFRES

1.000.000 DE REFUGIATS

Catalunya tenia tres milions d'habitants a l'inici de la guerra (juliol del 1936). En 30 mesos, aquesta xifra va augmentar un terç amb el milió de refugiats arribats al país.

3.000 A MANRESA

La capital del Bages va ser punt d'arribada i estada de tres milers de refugiats. A l'Arxiu Comarcal es conserven les fitxes de 2.300 d'aquestes persones.

Catalunya d'insolidària i de tenir una bona part de responsabilitat en la derrota republicana.

El punt de partida del treball de Josep Alert són els sis lligalls de l'arxiu amb 2.300 fitxes de persones que van arribar a Manresa d'una manera controlada pel Comitè Comarcal d'Ajut als Refugiats, que era format per la UGT, la CNT, Socors Roig Internacional, Pro Infància Obrera i la Junta d'Assistència Municipal. Un treball d'acollida del qual es va fer ressò a les seves pàgines el diari britànic The Manchester Guardian en l'edició del 5 de gener del 1938. «Segons dades dels Serveis d'Assistència Social de la Generalitat, a principi de juliol del 1938 hi havia a Manresa 2.750 refugiats sota l'empara de l'Ajuntament. Tal com recullen les mateixes fonts, aquesta xifra pujà fins a 2.915 a final d'agost del mateix any i arribà a assolir, un mes

després, gairebé els 3.000 efectius», explica Alert remetent a l'obra *Refugiats i desplaçats dins la Catalunya en guerra (1936-1939)*, de Joan Serrallonga (2004). El cens de la ciutat, el 1936, era de 36.478 habitants, fet que implica que la població hi va créixer entre el 8% i el 9%. Un altre llibre imprescindible per introduir-se en el tema és el capítol dedicat als refugiats dins la *Història gràfica de Manresa*, que van elaborar Joaquim Aloy, Ramon Fons i Pere Gasol.

El buidatge de les dades que es poden consultar a l'arxiu ha permès a Alert constatar que «el perfil d'aquests refugiats són gent gran, menors i dones, famílies monoparentals, amb natalitats més elevada en el cas de la gent arribada del sud». El pas següent en el seu treball és contactar amb persones que van viure aquells anys, «algunes de les quals van passar la frontera i, posteriorment, van tornar a les seves poblacions d'origen». Tot i la dificultat de la tasca, Alert confia que hi haurà gent que contactarà amb ell per oferir testimoniatge d'una de les experiències més devastadores de tota guerra. «Hem de tenir en compte que aquell moviment migratori cap a Catalunya és, percentualment, el segon més important del segle XX, només superat per una de les guerres balcàniques», explica. «La Generalitat va fer un esforç molt gran, es va mobilitzar per buscar allotjament i donar assistència a tothom qui venia. S'hi van destinar molts diners. En cap cas no es pot parlar d'insolidaritat».



Josep Alert, l'investigador que cerca testimoniatges orals dels refugiats

Un subsidi d'una pesseta el dia

► Un centenar de nens procedents del front de Madrid va ser, l'octubre del 1936, el primer contingent de refugiats que va acollir Manresa. Un mes després hi van arribar sis-centes persones des de Còrdova. Una allau humana que va tenir un dels punts culminants el 9 d'octubre del 1937 a la nit, quan van entrar a la ciutat 2.300 refugiats. El subsidi d'una pesseta el dia que rebia cada persona va portar les finances municipals a la fallida, i l'Ajuntament va haver de demanar dos crèdits, de 250.000 i 300.000 pessetes, a la Banca Arnús. Tal com explica Alert citant el treball d'Aloy, Gasol i Fons, «l'Ajuntament va haver d'habilitar diversos espais per acollir la gent que arribava, com ara el convent de Sant Francesc, la Seu, Casa Caritat... Es van hostatjar persones en cases particulars i es van confiscar habitatges de gent desafecta a la República». Un esforç de guerra de què la premsa donava notícia. A la pàgina 3 de l'edició de La Vanguardia de l'11 de febrer del 1938 s'informava de l'inici de les activitats de la primera cantina per a nens refugiats creada al país.

Agustí Costa apel·la a l'emotivitat de l'interiorisme davant dels estudiants

► El berguedà va exposar ahir el seu ideari en una xerrada amb alumnes d'arts dels centres de Gironella

TONI MATA I RIU | GIRONELLA

L'interiorisme és un art quan l'explica Agustí Costa, berguedà, arquitecte i professional de gran prestigi en el seu camp. I autor d'un llibre, *L'espai interior. Actituds, sensacions i conceptes projectats* (Edicions de l'Albí) que ha causat impacte en el sector. En aquesta obra, Costa mostra el seu punt de vista sobre l'ofici de l'interiorista, amb nombrosos exemples que posen de manifest el seu ideari, el

mateix que van poder escoltar ahir a la tarda els alumnes de l'Escola d'Art i Disseny de Gironella i els del batxillerat artístic de l'Institut Pere Fontdevila de la localitat del baix Berguedà.

Cada trimestre, des del curs 2005-06, un professional passa per la sala d'actes de l'IES per parlar als estudiants sobre la pràctica laboral. «Sembla que si curses una disciplina artística no tens sortides, per això portem gent que treballa en aquests àmbits perquè els nanos vegin totes les solucions que existeixen», va comentar el director del centre, Jaume Fígols. Ahir va ser el torn d'Agustí Costa, que aviat va definir el lema del seu treball: «la funcionalitat és

important, però també l'emotivitat. El disseny ha de ser útil, pràctic, però també cal valorar altres intangibles que estimulen la nostra capacitat sensitiva». Professor i director del Màster de Disseny de l'Espai Interior de l'Escola Superior de Disseny Elisava, de Barcelona, Costa va impartir ahir una lliçó sobre el tractament dels espais: «es pot experimentar, però mai s'ha de perdre de vista la realitat, l'usuari».

Davant d'una cinquantena de joves, l'interiorista va projectar fotografies d'alguns dels seus treballs. A tocar de la Rambla del Raval de la capital catalana s'alça l'Institut Català de la Dona. Un edifici neutre, un punt fred, que el treball de l'Estudi d'Agustí Costa va



Agustí Costa

transformar en un recinte de tonalitats mediterrànies. El tractament de la llum, amb uns panells exteriors de gran diversitat cromàtica, ressalta en l'obra d'aquest professional que ha fet de casa seva un llibre obert de les seves intencions. Les imatges van mostrar les obertures, els paviments, les pa-

Costa exposa el seu ideari a *L'espai interior. Actituds, sensacions i conceptes*, llibre publicat per Ed. de l'Albí

L'Institut Català de la Dona, al barri del Raval de Barcelona, i la pastisseria Passeig 40 de Berga, alguns treballs seus

rets translúcides i altres detalls de la feina duta a terme a la seva residència de Vilada.

Un altre dels treballs exposats va ser la pastisseria Passeig 40 de Berga. Costa va explicar als assistents les solucions adoptades en un espai de 96 m² molt funcional, com l'aparador que es perllonga en profunditat dins de la botiga i les solucions preses per encabir el bany rera el mostrador i com a pararament que el separa l'obrador. Tota una lliçó de mestre.